

Ajánlás

Ez a könyv arra tesz kísérletet, hogy bemutasson egy olyan nyelvet, amit valamilyen mértékben mindannyian ismerünk. Az archetipikus szimbólumok ugyanis az emberi képzelet univerzáléi, és közelebb vannak hozzánk, mintsem ezt gondolnánk. Mivel valóban *nyelvről*, a szimbólumok nyelvéről van szó, inkább a főbb működési törvényszerűségek, az ún. „grammatika” megismertetésére fektetjük a hangsúlyt, mintsem arra, hogy minden elképzelhető jelképet minden elképzelhető jelentésével együtt példázzunk és megmagyarázzunk. Ez egyébként is lehetetlen feladat lenne, hiszen – Kosztolányi Dezső gondolatát idézve – minden nyelv maga a tenger, és ez alól a szimbólumok nyelve sem kivétel.

E tekintetben már a *Folklórszimbólumok* cím is megtévesztő lehet, hiszen nem utal kellőképpen a tárgyban rejlő parttalanságra. Azt a szimbolikus kifejezőmódot ugyanis, amiről ez a könyv beszél, nemcsak az ún. „hagyományos folklórban” lelhetjük fel, hanem a vizualitáshoz és az írásbeliséghez kapcsolódó mai folklórműfajokban és a populáris kultúrában is, nem is szólva arról, hogy ugyanez a képi nyelv jelen van a vallásokban, az irodalomban, a különböző vizuális művészetekben és a nap mint nap használt verbális nyelv kifejezéseiben is. Alapvető célunk mindazonáltal a magyar népi kultúra szimbólumaival való megismerkedés, ezért a könyvben bőven idézett példaanyag nagyobbik részét is innen válogattuk.

Egy ilyen szemlélet azért jogos, mert az egyetemes jelentéseket kifejező örök szimbolikus kódok egy-egy adott kultúrában sajátos szerveződési formákat mutatnak. Így a hagyományos magyar népi kultúra is felismerhetően egyedi jelrendszerét valósította meg az egyetemes képi kifejezőmódnak. Ezt a szerkezetében sajátos szimbolikus jelrendszert, a modernitás viszonyai között fokról fokra elfelejtjük, ami azonban nem jelenti azt, hogy ezzel a „nyelvvvel” együtt eltűnnének életünkől azok a belső mentális képek is, amelyeket egykor a hagyományos népi kultúra jelrendszere fejezett ki. Az elektronikus civilizáció korában az örök és egyetemes archetípusok más műfajokban, más médiumokban élnek tovább, másként találkozunk velük és másként viszonyulunk hozzájuk, de maguk az archetípusok megmaradnak.

A mai erdélyi kultúra sajátossága, hogy – más kelet-európai kultúrákhoz hasonlóan – a régi és az új szimbolikus kódok keveredését, sőt olykor szerves ötvöződését mutatja. A hagyományos és a modern jelek egymásra találása és egymásba fonódása azért lehetséges, mert jelentéseik ugyanazok, az emberi képzelet alapvető belső mentális képei, amelyeket ezek a kódok kifejeznek, sem térben, sem időben nem változnak.

A szimbólumok élő voltának egyik bizonyossága, hogy az elmúlt néhány évben a *Folklórszimbólumok* tárgy tanítása során tanítványaim az órák utáni szünetekben vagy

éppen a kurzushoz kapcsolódó szemináriumi dolgozataikban számos olyan adattal egészítették ki az előadásokat, amelyek nemegyszer számomra is újszerűek, illetve meglepőek voltak, és amelyekből a jelen munka összeállítása során is kedvemre válogattam. Köszönöm hallgatóimnak mind a szóbeli észrevételeket, mind az összegyűjtött néprajzi adatokat. Most mindenekelőtt nekik, a mai és a jövőbeni tanítványaimnak ajánlom ezt a könyvet, de elolvashatja mindenki, aki érdeklődik a kultúra élő szimbólumai iránt.

Kolozsvár, 2006. április

Tánczos Vilmos

